

N:o 7.

Ank. till Riksd. kansli den 22 april 1892, kl. 12 midd.

*Betänkande, angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner
och rättigheter.*

Utskottet har fått till sig hänvisade två motioner om ändring i kongl. förordningen den 5 oktober 1889 angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter; och får utskottet rörande dessa motioner härmed afgifva betänkande.

Uti en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 5, anmärker herr *H. Cavalli*, att den skatt, som för närvarande pålägges utländske eller i utlandet bosatte svenske undersåtar, hvilka i riket resa omkring för att bjuda ut eller sluta handel om utländska varor, utgör allenast en ringa bråkdel af hvad den i landet bosatte handlanden har att erlægga för vinst af affärer. Då emellertid ett sådant förhållande icke är öfverensstämmande med hvad rättvisa och billighet kräfva, samt dessutom någon åtgärd måste vidtagas mot de utländske handlandenas växande öfvermakt på den svenska marknaden, har motionären, under erinran om hvad skatteregleringskomitén uti sitt den 13 september 1882 angående skatteförhållandena i riket afgifna förslag rörande förevarande fråga anført och under förmenande, att tidpunkten för en förhöjning af bevillningsafgiften utaf vissa handlande och handelsexpediter är

lämplig nu, då några handelstraktater icke lägga hinder i vägen för förändringen, föreslagit,

att Riksdagen ville besluta, att den afgift, som skall erläggas af utlänning eller i utlandet bosatt svensk undersåte, som icke för det år, hvarför uppbörd af bevillning till svenska staten senast egt rum, allmän bevillning erlagt, skall, då han reser omkring i landet och för egen eller, såsom utskickad för annans räkning till inledande af handel, med eller utan varuprof, bjuder ut eller slutar handel om utländska varor att framdeles från utlandet levereras, bestämmas till två hundra kronor för hvarje kalendermånad, ehvad han vill under hela månaden eller blott en del deraf begagna sig af rättigheten.

Ur motionärens framställning tillåter sig utskottet att rörande ifrågavarande beskattnings historia anföra följande:

I bevillningsförordningarne 1810—1830 omnämndes icke utländske handlande, som efter prof försälja varor, endast »Judar och italiennare, som med särskildt tillstånd resa omkring landet och afyttra nipper eller idka diversehandel», hvilka borde erlägga enligt 1810 års bevillningsstadga 25 rdr b:ko och enligt de följande 50 rdr b:ko; hvarjemte från och med år 1818 stadgades, att bevis, att afgiften blifvit erlagd, borde företes, innan pass, som uttryckligen borde innehålla, att de till sådan handel vore berättigade, dem meddelades. I 1835 års bevillningsförordning hade stadgandet följande lydelse:

»Judar och utlänningar, som resa omkring i landet och efter eller utan medhafvande prof för egen räkning eller såsom utskickade för andra utbjuda eller sluta handel om utländska varor eller eljest drifva handel, erlägga minst 50 rdr b:ko, som betalas i gränssorten, der de erhålla första respasset.»

För att undgå ansvar såsom för olofflig handel i allmänhet borde sådana personer alltid vara försedda med vederbörande svensk myndighets respass, som upptoge när och hvarest berörda afgift för året vore betald.

I 1841 års bevillningsförordning blef dels förklaradt, att under utlänningar ej skulle förstås norrmän för handel med norska produkter, dels uteslutna orden: »eller eljest drifva handel», hvarjemte bestämdes, att erläggande af 50 rdr b:ko, betalda i gränssorten, berättigade utlänning att under tre månader med eller utan prof för egen eller

annans räkning utbjuda och sluta handel om varor; men ville utlän-
ding längre tid dermed fortfara, skulle för hvarje öfverskjutande månad
betalas 50 rdr b:ko, dock med rätt att vid utresan återbekomma hvad
efter denna beräkningsgrund för hel månad kunde vara för mycket
betaldt.

Detta stadgande bibehölls oförändradt i 1845 års bevillnings-
stadga med tillägg af ansvarsbestämmelse om böter af 300 rdr b:ko
för olofflig handel; och 1848 års bevillningsförordning gjorde häri icke
någon ändring.

I 1851 års bevillningsförordning bestämdes bevillningen till 75
rdr b:ko för de tre första månaderna och 25 rdr b:ko för hvarje öfver-
skjutande månad.

1855 års bevillningsförordning nedsatte beloppet till respektive
37 rdr 24 sk. och 12 rdr 24 sk. b:ko och 1858 års förordning till
respektive 50 rdr och 20 rdr rmt.

Allt hitintills voro stadgandena angående bevillning af utländske
handlande upptagna under Art. II Litt. B »bevillning af städerna»;
och uppräknas utlänningarne i sammanhang med öfriga idkare af näring
i städerna; men på förslag af bevillningskomitén öfverflyttades i 1861
års bevillningsförordning stadgandet härom till Art. III och upptogs
under särskild §; hvarjemte, efter erinran af bevillningsutskottet derom,
att det vore en känd sak, att på detta sätt särdeles betydande och
vinstgifvande affärer bedrefves, beloppet höjdes till respektive 100 och
40 rdr rmt.

Dessa stadganden forforo att gälla intill början af år 1890 med
den ändring allenast genom bevillningsförordningen af den 15 oktober
1880, att skyldigheten att utgöra enahanda bevillning utsträcktes äfven
till infödda, men här i riket icke mantalsskrifna handlande och handels-
expediter.

Genom Riksdagens år 1889 fattade beslut gäller numera från och
med år 1890 i detta ämne följande, i kongl. förordningen den 5 okto-
ber 1889 intagna stadgande:

»Utländing eller i utlandet bosatt svensk undersåte, som icke för
det år, hvarför uppbörd af bevillning till svenska staten senast egt
rum, allmän bevillning erlagt, skall, då han reser omkring i landet
och för egen eller, såsom utskickad, för annans räkning till inledande
af handel, med eller utan varuprof, bjuder ut eller slutar handel om
utländska varor att framdeles från utlandet levereras, vid ankomsten
till riket till närmaste kronouppbördsman i stad aflemna skriftlig upp-

gift huru länge han ämnar här qvarstanna samt dervid för rättigheten att idka dylik handel förskottsvis för hvarje kalendermånad, ehvad han vill under hela månaden eller blott en del deraf begagna sig af rättigheten, erlägga etthundra kronor, hvilken afgift skall, antingen för längre tid på en gång eller minst för en månad i sänder, inbetalas till kronans uppbördsman i stad inom det län, der han vid betalningstiden sig uppehåller; skolande qvittenset å den erlagda afgiften vara meddeladt å tryckta blanketter, som, efter vederbörliga requisitioner, böra af statskontoret Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillsändas, för att kronans uppbördsmän i städerna tillhandahållas, och hvilka blanketter, som skola lyda å etthundra kronor hvardera, böra innehålla erinran om behörigt iakttagande af hvad gällande författningar i afseende å dylik handel stadga.

Den utländing eller med utländing, enligt hvad här ofvan är sagdt, likstälde svenske undersåte, som utbjuder eller slutar handel om utländska varor, skall, innan handel å någon ort inledes, för vederbörande polismyndighet derstädes styrka, att han behörigen erlagt den stadgade afgiften, och skall bevis om sådan anmälan af myndigheten på begäran meddelas. Beträdes någon, som antingen ej erlagt afgiften eller ock underlåtit att hos vederbörande polismyndighet förete bevis om afgiftens erläggande, med att idka dylik handel, böte från och med etthundra till och med femhundra kronor, och vare han derjemte i förstnämnda fall skyldig utgifva afgift för den tid, hvarunder den oloffiga handeln utöfvats. Förbrytelser häremot upptagas af poliskammare, der sådan finnes, och eljest af allmän domstol; och fördelas de ådömda böterna lika mellan åklagaren och den kommun, hvarest förbrytelsen blifvit begången.»

Härförutom får utskottet erinra, hurusom dels 1862—1863 årens Riksdags bevillningsutskott gjort hemställan om upphörande utaf den särskilda bevillningen af utländske handlande och handelsexpediter, dels ock Kongl. Maj:t till Riksdagarne 1865—1866, 1882 och 1883 aflåtit propositioner om nedsättning af ifrågavarande bevillningsavgift, framställningar som vid de två sistnämnda riksdagarne framkallats utaf de genom handelstraktaten den 30 november 1881 uppkomna förhållanden mellan de förenade rikena Sverige-Norge samt Frankrike.

I denna traktats art. 17 bestämmes, att franske handelsresande icke skola inom de förenade rikena vara underkastade högre särskild yrkesavgift än den lägsta dylika afgift, som derstädes erlägges af inhemske handelsresande af samma kategori, äfvensom att en afgift till lika belopp med den bevillning, som vare sig i Sverige eller Norge

drabbar franske handelsresande, må i Frankrike påläggas svenske eller norske handelsresande. Dessutom hade Kongl. Maj:t genom en vid traktaten fogad särskild deklaration förbundet sig att för 1882 års Riksdag framlägga förslag i syfte att den särskilda yrkesafgiften för såväl utländske som infödde, inom riket icke mantalsskrifne handelsresande måtte bestämmas till halfva beloppet af den afgift, som vore dem i Sverige ålagd. Den med anledning häraf aflättna proposition vann emellertid icke Riksdagens godkännande, särskildt af skäl, att då fullständigt förslag till ny bevillningsstadga snart skulle komma att blifva föremål för Riksdagens pröfning, det ansågs mindre lämpligt att dessförinnan vidtaga någon förändring i nämnda stadga.

I skatteregleringskomiténs den 13 september 1882 angående skatteförhållandena i riket afgifna betänkande föreslog komitén, att ifrågavarande bevillningsafgift måtte bestämmas till 200 kronor för första månaden och 80 kronor för hvarje följande månad, samt anförde såsom skäl härtill, att ehuru officiella uppgifter saknades för bedömning af den omfattning, i hvilken affärer af ifrågavarande art inom riket bedrifvits, likasom i hvad mån sådana affärer uppgjorts med andre än köpmän, det dock torde vara visst, att denna form för affärers inledande och avslutande under senare tider vunnit betydande utveckling och ofta antoge proportioner, som ej stode i rimligt förhållande till de därför stadgade afgifter. Förslaget vann emellertid icke Kongl. Maj:ts bifall, utan upptog Kongl. Maj:t vid 1883 års riksdag ånyo sitt föregående år framställda förslag om ifrågavarande bevillningsafgifts nedsättande, hvarvid Kongl. Maj:t meddelade, att franska regeringen, med anledning af den utgång, frågan erhållit vid 1882 års riksdag, funnit sig föranlåten att för svenske handelsresande, som vistades i Frankrike, bestämma en afgift, motsvarande den, som i Sverige affordrades franske handelsresande, samt att Kongl. Maj:t befarade, att den undantagsställning, hvori svenske handelsresande i Frankrike sålunda blifvit försatte i förhållande till handelsresande af andra främmande nationaliteter, skulle komma att utöfva ett menligt inflytande på våra exportörers ställning å den franska marknaden, så mycket mera ofördelaktigt, som Frankrike vore en af de störste afnämarna af våra förnämsta exportartiklar, trä och jern. Denna Kongl. Maj:ts framställning, som af bevillningsutskottet afstyrktes, vann emellertid lika litet som den förra Riksdagens bifall. I stället dröjde det ej många år, innan, såsom ofvan anförts, ifrågavarande bevillningsafgift ytterligare höjdes.

I konventionen af den 13 januari 1892 om delvis förlängning af

ofvanberörda handelstraktat hafva bestämmelserna i art. 17 förklarats skola oförändrade tills vidare vara gällande.

Lika litet som förut kunna sålunda franska handelstraktatens bestämmelser nu utgöra något absolut hinder för en förhöjning af afgiften i fråga. Ej heller våra öfriga handelstraktater lägga hinder i vägen för en förhöjning.

Men, såsom framgår af hvad ofvan anförts, har dock hänsynen särskildt till de förenade rikenas förhållande till Frankrike föranlett Kongl. Maj:t att vid olika tillfällen söka åstadkomma en nedsättning af denna bevillningsavgift, som, så vidt utskottet har sig bekant, saknar motstycke i de flesta öfriga länder. Med afseende härå torde det icke vara skäligt att ytterligare höja ifrågavarande avgift, i synnerhet icke nu genast efter förlängningen af handelstraktaten emellan de förenade rikena och Frankrike.

Utskottet anser dessutom, att alltför kort tid förflutit, sedan afgiften senast höjdes, för att en stegring af densamma nu åter skulle företagas. Först sedan man åtminstone under några år fått iakttaga verkningarne af den med år 1890 inträdda förhöjningen, kan man med någon säkerhet bedöma, huru vida densamma får anses vara till fyllest eller icke.

Utskottet hemställer fördenskull,

1:o) att herr Cavallis ifrågavarande motion ej måtte af Riksdagen bifallas.

Herr *Oskar Erickson* i Bjersby jemte trettiosex andra ledamöter af Andra Kammaren hafva uti motion, n:o 135, vid denna riksdag — under erinran hurusom, i anledning af en vid 1887 års riksdag väckt motion om förhöjning af bevillningsavgiften af enskild bank med sedelutgifningsrätt från två till tjugu kronor för hvarje ett tusen kronor af det högsta belopp af bankens sedlar, som under nästföregående år på en gång varit utlemnade i rörelsen, bevillningsutskottet yttrat, bland annat, att vidtagande af en så omstörtande åtgärd, som den i motionen föreslagna, hvaraf, enligt utskottets förmenande, skulle följa upphörande af all enskild sedelutgifning, vore, oaktadt vår tids banklagstiftning syftade på ett sådant mål, likväl oklokt äfven ur den synpunkt att

inom få år en genomgripande förändring af våra bankförhållanden kunde vara att förvänta, samt hurusom Riksdagen, i öfverensstämmelse med bevillningsutskottets derom gjorda hemställan, beslutit den ändring i § 5 af då gällande förordning angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, att den afgift, enskild bank med sedelutgifningsrätt vore skyldig att, förutom bevillning af fast egendom samt af inkomst, erlägga, skulle höjas från två kronor till tre kronor per mille — anført, att då den af 1887 års Riksdags bevillningsutskott förebådade förändring af våra bankförhållanden ännu icke inträffat, utan dessa numera i stället syntes utveckla sig i riktning, motsatt den af utskottet antydda, det icke torde anses olämpligt att å nyo upptaga frågan om åläggande för de sedelutgifvande enskilda bankerna att för sedelutgifningsrätten erlägga en afgift, som i någon mån motsvarade den med detta privilegium förenade fördel, helst rättvisa och billigheten gent emot andra skattskyldige kräde detta åläggande.

I följd häraf hafva motionärerna föreslagit,

att Riksdagen, med ändring af derom nu gällande stadganden, beslutar, att från och med år 1893 afgiften för de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt skall höjas från tre kronor till fem kronor för hvarje tusen kronor af det högsta belopp af bankens sedlar, som på en gång under nästföregående året varit utlemnade i rörelsen.

Då på 1830-talet enskilda banker hos oss inrättades och i sammanhang dermed enskild sedelutgifning började ega rum, påfördes de enskilda bankerna en bevillning af tio procent af utdelningen, då densamma öfversteg sex för hundra. Bevillningen bestämdes derefter i bevillningsförordningarne af den 8 juni 1841 till fem procent af utdelningen, utan afseende å utdelningens förhållande till aktiekapitalet, och af den 10 november 1848 till fem procent af den årliga behållning, som icke öfversteg sex för hundra utaf den kontant tillskjutna teckningssumman eller grundfonden, men, om behållningen uppgick till högre belopp än sex för hundra, till femton procent af hvad densamma derutöfver utgjorde. Genom 1854 års bevillningsstadga nedsattes bevillningen af enskilda banker med sedelutgifningsrätt till tre procent af den årliga behållning, som icke öfversteg sex för hundra af grundfonden, samt till nio procent af högre behållning.

Då derefter, i öfverensstämmelse med bevillningskomiténs betänkande af den 2 juli 1859, för första gången genom bevillningsförord-

ningen den 17 maj 1861 en lika inkomstbevillning af en procent för alla skattekällor stadgades, var man äfven angelägen att utfinna ett korrektiv mot förminskningen af den inkomst, staten tillföre haft af de enskilda bankerna. Detta korrektiv fann man i åläggandet för enskild bank med sedelutgifningsrätt att årligen till staten erlægga en afgift af två kronor för hvarje ett tusen kronor af det högsta belopp utaf bankens sedlar, som under nästföregående år på en gång varit utlemnade i rörelsen. Stadgandet, som jemväl inflöt i bevillningsförordningen den 17 maj 1861, bibehölls oförändradt, hvad afgiftens belopp beträffar, till dess, såsom ofvan uppgifvits, 1887 års Riksdag beslöt en höjning utaf afgiften från två kronor till tre kronor, med hvilket belopp densamma från och med år 1888 utgår.

Den inkomst, som kommit staten till godo af denna bevillning, utgjorde under de fyra år, som närmast föregingo bevillningsafgiftens höjande från två kronor till tre kronor:

år 1884	121,761 kronor	11 öre
„ 1885	119,972	52 „
„ 1886	115,508	2 „
„ 1887	116,661	79 „

således i medeltal under perioden 118,475 kronor 86 öre, samt under de fyra år, som följt, efter det bestämmelsen angående berörda höjning trädde i kraft:

år 1888	171,680 kronor	31 öre
„ 1889	180,491	64 „
„ 1890	198,684	17 „
„ 1891	203,106	75 „

således i medeltal under denna period 188,490 kronor 72 öre.

Under ofvan angifna år har antalet af rikets sedelutgifvande enskilda banker ej undergått annan förändring, än att Oskarshamns enskilda bank med den 1 november 1889 uppgått i Smålands enskilda bank, så att antalet derefter utgör tjugusex mot förutvarande tjugusju.

Af de ofvan intagna uppgifterna framgår således, att inkomsten af bevillningen för de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt stegrats i högre proportion än afgiftens höjning, och deraf torde kunna slutas, att höjningen ingalunda varit för stor, samt att den lämpliga gränsen för afgiftens belopp ännu icke blifvit uppnådd. Utskottet anser fördenskull, att en ytterligare förhöjning af bevillningen för sedelutgifningsrätten kan och bör ske.

Hvad särskildt beträffar den af motionärerna föreslagna höjning

af afgiften från tre kronor till fem kronor, kommer densamma, om man lägger det för perioden 1888—1891 erhållna medeltal till grund för beräkningen, att medföra ett tillägg till ifrågakvarande bevillning af ungefärligen 125,600 kronor. Fördelas detta belopp på rikets tjugusex enskilda banker med sedelutgifningsrätt i förhållande till hvars och ens utelöpande sedelstock, blir ökningen i beskattning för hvar och en ingalunda afsevärd, och torde den minskade behållning, som genom förhöjningen uppstår för hvarje särskild bank, ej för någon blifva af vidare betydelse, helst sedan dessa bankers verksamhet vunnit ökad trygghet genom erhållande af den nya tioåriga oktroyen.

Utan att frånträda rättvisans och billighetens grundsatser, anser sig utskottet kunna biträda motionärernes förslag och hemställer,

2:o) att § 5 i gällande förordning angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter må erhålla följande förändrade lydelse att tillämpas från och med början af år 1893:

D. Bevillningsavgift af bankbolag med sedelutgifningsrätt.

§ 5.

Enskild bank, som eger *sedelutgifningsrätt*, skall, förutom bevillning af fast egendom samt af inkomst, erlægga en afgift af fem kronor för hvarje tusen kronor af det högsta belopp af bankens sedlar, som på en gång under nästföregående året varit utlemnade i rörelsen; och är styrelsen för sådan bank skyldig att, till upplysning vid denna afgifts debitering, inom den 15 januari hvarje år till Kongl. Maj:ts befallningshafvande aflemna en genom intyg af det utaf Kongl. Maj:ts befallningshafvande förordnade ombud bestyrkt uppgift å nyssnämnda sedelbelopp; egande Kongl. Maj:ts befallningshafvande att efter uppgiftens erhållande ofördröjligen vidtaga åtgärder för berörda afgifts indrifning och redovisning.

Stockholm den 21 april 1892.

På utskottets vägnar:

F. BARNEKOW.

Reservation:

af herr *Cavalli*, som yrkat, att utskottet måtte hemställa om bifall till den af honom väckta motionen.

Herrar *Almström* och *O. B. Olsson* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i behandlingen af den del af betänkandet, som angår herr *Oskar Erickson* i Bjersby m. fl.:s motion om höjning i afgiften för de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt.